

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

Ефективна економіка № 12, 2014

УДК 338.1

*Т. В. Гринько,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління підприємством,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ
С. О. Смирнов,
доктор фізико-математичних наук, професор, декан економічного факультету,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Tetiana Grynko,
D-r of Economics, Professor, Head of the Chair of Economy and Enterprise Management Department
of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk
Sergey Smyrnov,
D-r of Physical and mathematical sciences, Professor, Dean of the Economic Faculty
of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk*

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE EVALUATION OF THE FINANCIAL- INVESTMENT POTENTIAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

За сучасних умов складної економічної ситуації, особливої актуальності набуває проблема розробки методики оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства як найважливішого механізму управління підприємством. На основі застосування методів аналізу, узагальнення і систематизації уточнено поняття фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства. Із використанням комплексного підходу запропоновано триетапну модель оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства, що ґрунтується на розрахунку інтегрального показника. Підсумковий інтегральний показник пропонується ранжувати за чотирма рівнями фінансово-інвестиційного потенціалу, базуючись на розробленій системі граничних значень обраних показників, за якими слід здійснювати рейтингову оцінку. Від того, до якого рівня ФІП віднесено підприємство буде залежати подальша розробка стратегії його підвищення. Запропонований науково-методичний підхід дозволяє адекватно оцінити фінансово-інвестиційний потенціал промислового підприємства за зазначеними показниками.

In the modern terms of the difficult economic situation, a special urgency becomes the problem of the development of methods for the evaluation of the financial and investment capacity of industrial enterprises as a major mechanism of enterprise management. It is based on application of methods of analysis, generalization and systematization of the concept of financial-investment potential of industrial enterprise. Using the comprehensive approach it is proposed three level model of evaluation of financial and investment capacity of industrial enterprises, which is based on the calculation of integral index. The final cumulative index is proposed to rank four levels of financial and investment potential, based on the developed system of limiting values for selected indicators, which should carry rating assessment. From that to which the level of FIP is the company will depend on the further development of the strategy of it. The proposed methodological approach can adequately evaluate financial and investment potential of industrial enterprises for these indicators.

Ключові слова: *методичний підхід, оцінка, промислове підприємство, фінансово-інвестиційний потенціал, інтегральний показник, ефективність.*

Keywords: *methodological approach, assessment, industrial enterprise, financial-investment potential, integral factor, efficiency.*

Постановка проблеми. За сучасних умов господарювання, однією з пріоритетних задач, що стоїть перед промисловими підприємствами є збільшення ефективності відтворення капіталу. Складна економічна ситуація, недостатня ефективність управлінських рішень, нерациональне використання економічних ресурсів призводить до серйозного порушення фінансової стійкості підприємства. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема формування методики оцінки фінансово - інвестиційного потенціалу як найважливішого механізму управління підприємством. Адже, фінансово-інвестиційна стійкість є якісною характеристикою ефективної діяльності промислового підприємства, а забезпечення високого рівня його фінансово-інвестиційного потенціалу відноситься до найбільш актуальних питань сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти розвитку інвестиційного і фінансового потенціалу підприємства розкриті в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених. Так, Суходєєв Д.В., Бланк І.О., Булатова Ю.І., Ісаєв Е.А., Фомін П.А., Кунцевич В.О. та ін. розглядали теоретичні аспекти формування фінансового потенціалу, а Краснюк Н.С., Матвєєв В. В., Гриньова В. М., Вовк О. М., Бережна І. Ю., Нечитайло І.П., Мордвінцев А. І., Сазонов С. П. та ін. більше уваги приділяли аспектам інвестиційного потенціалу підприємства. Проте теоретико-методичні підходи до оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства в зазначених роботах висвітлені недостатньою мірою.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі наявних теоретико-методологічних розробок, зіставлення різних наукових підходів і узагальнення емпіричного матеріалу уточнити поняття фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства і розробити комплексну модель його оцінки.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день, окремі автори дотримуються різних позицій з приводу трактування поняття фінансово – інвестиційний потенціал підприємства. Отже, слід окремо розглянути зазначені складові досліджуваного поняття (табл. 1).

Таблиця 1.
Аналіз підходів до сутності понять «фінансовий потенціал підприємства» і «інвестиційний потенціал підприємства»

Автори	Визначення поняття
Фінансовий потенціал підприємства	
Суходєєв Д. В.	Сукупність власних і залучених фінансових ресурсів, спрямованих на ефективний соціально-економічний розвиток, які забезпечують фінансову стабільність і виконання стратегічно важливих завдань [1, с. 24].
Бланк І. О.	Характеристика фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості і кредитоспроможності [2, с. 107].
Булатова Ю. І.	Сукупність накопичених, залучених і створених в результаті господарської діяльності фінансових ресурсів, що обумовлюють досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку [3, с. 95].
Ісаєв Е. А.	Здатність фінансової системи формування сукупного потенціалу фінансових ресурсів [4, с. 72].
Старовойтов М. К., Фомін П. А.	Відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату, характеристика фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості і кредитоспроможності [5, с. 29].
Кунцевич В. О.	Здатність до оптимізації фінансової системи із залученням та використанням фінансових ресурсів [6, с. 123].
Кирилова Л. І., Тодорова Д. Д.	Сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих елементів, які надають можливість для досягнення запланованих фінансових результатів в поточному періоді і майбутньому [7, с. 299].
Інвестиційний потенціал підприємства	
Матвєєв В. В. та ін.	Набір умов, інтелектуальних та матеріальних благ, які забезпечують інвестиційну діяльність і обмежують долю ризику інвестування [8, с. 126].
Гриньова В. М.	Можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь [9, с. 58].
Кучерук Г. Ю., Вовк О. М.	Організована сукупність внутрішніх та зовнішніх економічних можливостей та ресурсів, які створюють умови для розвитку підприємства та забезпечують реалізацію стратегічних і тактичних цілей підприємства в сфері інвестиційної діяльності [10, с. 6].
Макух Т.О.	Сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти [11].
Бережна І. Ю.	Організована динамічна, взаємопов'язана сукупність інвестиційних ресурсів підприємства та інвестиційних ресурсів, залучених ззовні, що перебувають у його розпорядженні та можуть бути за певних умов задіяні в інвестиційній діяльності задля досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства у майбутньому, враховуючи при цьому стан і характеристики макроекономічного середовища, в якому безпосередньо функціонує підприємство [12, с. 253].
Нечитайло І.П.	Здатність досягти бажаного результату через реалізацію та управління інвестиційними можливостями, що містяться в інвестиційних ресурсах [13, с. 14].
Мордвінцев А. І., Сазонов С. П.	Сукупність факторів, що впливають на доцільність, ефективність і рівень ризику інвестування підприємства [14, с. 47].

* Джерело: розроблено автором на основі опрацьованих літературних джерел [1-14]

Отже, розглядаючи окремо, зазначені складові потенціалу підприємства, слід зазначити, що під фінансовим потенціалом розуміють здатність наявних ресурсів приносити доходи підприємству в певний момент часу [4, с. 47]; а під інвестиційним потенціалом розуміється максимально можливий обсяг зовнішніх (банківські позики і кредити, випуск цінних паперів та ін.) – і внутрішніх (амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток і т. д.) інвестиційних ресурсів, акумульованих на підприємстві, який створюється з метою накопичення і дозволяє досягти очікуваного результату при наявних можливостях [13, с. 22].

Базуючись на результатах аналізу літературних джерел, слід підкреслити, що фінансовий і інвестиційний потенціал слід розглядати як єдину дефініцію, що обумовлено сукупністю загальних характеристик (джерела формування, динамізм, суб’єкти, об’єкти, структура і т. д.). Отже, під фінансово – інвестиційним потенціалом слід розуміти здатність підприємства не тільки мобілізувати сукупність власних фінансових та інвестиційних ресурсів, а й максимально ефективно їх використовувати з метою отримання економічної вигоди, для забезпечення стійкої господарської діяльності.

Проведений аналіз літературних джерел щодо досліджуваної проблематики показав, що на сьогоднішній день методичні підходи до оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислових підприємств висвітленні в повній мірі. Крім того, жодна методика не враховує економічні умови господарювання сучасних промислових підприємств. Актуальність подібних досліджень обумовлена потребою у розробці єдиного методичного підходу щодо ефективної оцінки фінансово-інвестиційного розвитку промислових підприємств, як інструменту розвитку галузей економіки в цілому. Розроблена модель оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу складається з трьох етапів: підготовчий, розрахунковий, підсумковий (рис. 1).

Рис. 1. Модель оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства
* Джерело: розроблено автором

Підготовчий етап оцінки враховує збір та обробку інформації і аналіз фактичного рівня фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства. Оцінка фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства має комплексний характер, так як утворюється з урахуванням поєднання декількох факторів (ресурси, резерви, інвестиції, результати, ефективність і т. д.), тому наступний розрахунковий етап містить у собі процес оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу за показниками, що його характеризують:

- ліквідність;
- платоспроможність;
- фінансова стійкість;
- ділова активність;
- рентабельність;
- ефективність використання активів;
- ефективність системи управління фінансовими ресурсами;
- рентабельність інвестицій;
- можливість мобілізації ресурсів.

Розрахунок підсумкового інтегрального показника фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства зведено до розробки системи показників і встановленню їх вагових коефіцієнтів за ступенем впливу на фінансово-інвестиційний потенціал. Методом експертної оцінки, кожному показнику присвоюється вага його відносної значущості для підприємства. Тим показникам, які, з точки зору підприємства найбільш важливі для оцінки рівня фінансово-інвестиційного потенціалу - даються більш високі ваги, тим, що менш важливі – відповідно низькі. Вагу слід розподіляти таким чином, щоб їх сума дорівнювала одиниці.

Таким чином, інтегральний показник фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства дорівнює:

$$\Phi_{\Pi} = \sum_{i=1}^n P_i * k_i, \tag{1}$$

за умов, що $\sum_{i=1}^n k_i = 1$, де:

- P_i - значення і-го показника фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства;
- k_i - ваговий коефіцієнт значущості і-ї складової фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства.

Таким чином, отримуючи значення підсумкового інтегрального показника слід оцінити фінансово-інвестиційний потенціал промислового підприємства за рівнями (табл. 2).

Таблиця 2		
Характеристика рівнів фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства		
Рівень ФІП	Характеристика	
Високий рівень ФІП	Діяльність підприємства рентабельна.	Фінансово-інвестиційний стан стабільний.

Середній рівень ФІП	Діяльність підприємства рентабельна, при цьому фінансово-інвестиційний потенціал є залежним від мінливості умов внутрішнього і навколишнього середовища.
Низький рівень ФІП	Діяльність промислового підприємства є нерентабельною, фінансово-інвестиційний потенціал нестабільним.
Нульовий рівень ФІП	Підприємство знаходиться у кризовому стані.

* Джерело: розроблено автором

На підсумковому етапі оцінки здійснюється аналіз отриманих висновків про поточне становище фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства за рейтинговою оцінкою. Враховуючи різноманітність фінансово-інвестиційних процесів, що виникають на промисловому підприємстві, різницю у рівні їх критичних оцінок, що складається зі ступеню їх відхилень від фактичних значень, можуть виникати складності в оцінці фінансово-інвестиційного потенціалу. Отже, слід розробити систему граничних значень обраних показників, за якими буде здійснюватися рейтингова оцінка з метою віднесення їх до того чи іншого рівня фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства (табл. 3).

Таблиця 3. Рейтингова оцінка фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства				
Найменування показника	Високий рівень ФІП	Середній рівень ФІП	Низький рівень ФІП	Нульовий рівень ФІП
Ліквідність	> 1,6	0,4 – 1,6	< 0,4	< 0,1
Платоспроможність	> 1,2	0,5 – 1,2	< 0,5	< 0,1
Фінансова стійкість	> 1,0	0,2 – 1,0	< 0,2	< 0,1
Ділова активність	> 1,3	0,7 – 1,3	< 0,7	< 0,1
Рентабельність	> 1,8	1,0 – 1,8	< 1,0	< 0,1
Ефективність використання активів	> 1,5	0,8 - 1,5	< 0,8	< 0,1
Ефективність системи управління фінансовими ресурсами	> 1,5	0,8 - 1,5	< 0,8	< 0,1
Рентабельність інвестицій	> 1,8	1,0 – 1,8	< 1,0	< 0,1
Можливість мобілізації ресурсів	> 1,5	0,8 – 1,5	< 0,8	< 0,1

* Джерело: розроблено автором

Отже, з отриманням висновків про поточне становище фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства представляється можливим розробити подальшу стратегія підвищення його рівня.

Висновки. Аналіз наукових підходів до визначення поняття фінансово-інвестиційний потенціал дозволив уточнити зазначене поняття, як здатність підприємства мобілізувати сукупність власних фінансових та інвестиційних ресурсів і максимально ефективно їх використовувати з метою отримання економічної вигоди і для забезпечення стійкої господарської діяльності. Аналіз наукових доробок за досліджуваною проблематикою дозволив дійти висновку, що оцінка фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства має комплексний характер, так як утворюється з урахуванням поєднання декількох факторів (ресурси, резерви, інвестиції, результати, ефективність і т. д.), тому повинна містити у собі процес оцінки таких показників фінансово-інвестиційного потенціалу, як: ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, рентабельність, ефективність використання активів, ефективність системи управління фінансовими ресурсами, рентабельність інвестицій, можливість мобілізації ресурсів. Запропонований науково-методичний підхід дозволяє адекватно оцінити фінансово-інвестиційний потенціал промислового підприємства за зазначеними показниками. Визначення підсумкового інтегрального показника дозволяє оцінити фінансово-інвестиційний потенціал і здійснити рейтингову оцінку за рівнями. Від того, до якого рівня ФІП віднесено підприємство буде залежати подальша розробка стратегії його підвищення.

Перспективою подальших досліджень буде удосконалення розробленої методики оцінки з урахуванням особливостей функціонування сучасних промислових підприємств.

Література.

1. Суходеев Д. В. Оценка финансового потенциала / Д. В. Суходеев // Журнал «Финансы и кредит» – 4(532). – 2013. – С. 24.

2. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: [Навч. посіб.] / І. О. Бланк. – К.: Ельга, 2008. – 722 с.

3. Булатова Ю.И. Финансовый потенциал региона: содержание и структуры/ Ю.И.Булатова // Вестник Санкт- Петербургского университета. – №3. – 2010. – С. 94-97.

4. Исаев Э.А. Финансовый потенциал крупного экономического региона (концепция формирования и регулирования). – М.: ЗАО Изд-во «Экономика», 2007. – 206 с.

5. Старовойтов М. К. Особенности оценки потенциала промышленных предприятий / М. К. Старовойтов, П. А. Фомин // Антикризисное и внешнее управление. – 2006. – № 2. – С. 27–41.

6. Кунцевич В. О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки / В. О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №7(37). – С. 123-130.

7. Кирилова Л. І. Фінансовий потенціал підприємства та його складові / Л. І. Кирилова, Д. Д. Тодорова // Сталий розвиток економіки – 2012. – № 11. – С. 298-302.

8. Матвеев В. В. Маркетинг регионів: инвестиційні аспекти / В. Матвеев, В. Щелкунов, В. Бондаренко, Ю. Каракай, В. Грамотнев. – Київ: Наук. думка, 2005. – 176 с.

9. Гриньова В.М. Инвестування: підручн. /В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П.Коюда. – К.: Знання. – 2008. – С. 358.

10. Кучерук Г. Ю., Вовк О. М. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства / Г. Ю. Кучерук, О. М. Вовк // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – №3. – С. 6–7.

11. Макух Т. О. Особливості державного регулювання фінансового забезпечення підприємств / Т. О. Макух // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2012. - № 1. - С. 235-241. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2012_1_25

12. Бережна І. Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу / І. Ю. Бережна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. - №6. – С. 253 – 258.

13. Нечитайло І. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону / І. П. Нечитайло // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2010. - №24. – С. 13 – 19.

14. Мордвинцев А. И., Сазонов С. П. Анализ и пути совершенствования инвестиционного регионального климата / А. И. Мордвинцев, С. П. Сазонов // Региональная экономика: теория и практика. – 2014. - №8(335). – С. 44-51.

References

1. Suhodeev D. (2013) “Evaluation of financial capacity”, *Finance and credit* vol. 4 no. 532, pp. 24.

2. Blank I. (2008) *Finansoviy menedgment* [Financial management], Elga, Kyiv, Ukraine.

3. Bulatova Y. (2010) “The financial potential of the region: the content and structure”, *Vestnik St. Petersburg University*, vol.3, pp. 94-97.

4. Isaev E. (2007) *Finansoviy potencial krupnogo ekonomicheskogo regiona (konceptiya formirovaniya I regulirovaniya)* [Financial capacity of a large economic region (the concept of formation and regulation)], Economics, Moscow, Russia.

5. Starovoytov M. and Fomin P. (2006) “Features evaluating the production potential of industrial enterprises”, *Antikrizisnoe i vneshnee upravlenie*, vol. 2, pp. 27-41.

6. Kuncovich V. (2004) “The concept of financial potential of the company and its evaluation”, *Aktualni problem ekonomiky*, vol. 7, no. 37, pp. 123-130.

7. Kirilova L. (2012) “The financial potential of the company and its constituents”, *Staliy rozvitok ekonomiky*, vol.11, pp. 298-302.

8. Matveev V., Shelkunov V., Bondarenko V., Karakay Y. and Gramotnev V. (2005) *Marketing regioniv: investychni aspekty* [Marketing Regions: investment aspects], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.

9. Grinyova V., Koyuda V., Lepeyko T. and Koyuda O. (2008) *Investuvannia* [Investment], Kyiv, Ukraine.

10. Kucheruk G. and Vovk O. (2008) “Economic justification comprehensive assessment of investment potential airline”, *Economics. Finance. Law*, vol. 3, pp. 6-7.

11. Makuh T. (2012) “Features of state regulation of financial security enterprises”, *Proceedings of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, vol. 1, pp. 235-241. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2012_1_25

12. Berezhna I. (2010) “Theoretical approaches to the economic justification for the content of investment potential”, *The state and the regions. Series: Economics and Business*, vol. 6, pp. 253-258.

13. Nechitaylo I. (2010) “Analysis of current approaches to determine the investment potential of the region”, *Financial Markets and Securities*, vol. 24 pp. 13-19.

14. Mordvincev A. and Sazonov S. (2014) “Analysis and ways to improve the investment regional climate”, *Regional economy: theory and practice*, vol. 8, no. 335, pp. 44-51.

Стаття надійшла до редакції 04.12.2014 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

(<http://www.bigmir.net/>)

Вропу

ТОВ "ДКС Центр"